

SPÔSOBILOŠŤ NA PRÁVNE ÚKONY

Bratislava, máj 2012

Spracované pracovníkmi Centra právnej pomoci

UPOZORNENIE:

ÚDAJE UVEDENÉ V TEXTE SÚ INFORMAČNÉHO CHARAKTERU. ZHODA VŠETKÝCH OSOBNÝCH ÚDAJOV JE ČISTO NÁHODNÁ.

Spôsobilosť na právne úkony predstavuje spôsobilosť fyzickej osoby vlastnými úkonmi nadobúdať práva a brať na seba povinnosti a tým platne vstupovať do právnych vzťahov, uzavierať zmluvy, robiť všeobecne záväzné právne úkony, ktoré nesú určitý právny následok.

Ak fyzická osoba pre duševnú poruchu, ktorá nie je prechodná, nie je vôbec schopná robiť právne úkony, súd ju pozbaví spôsobilosti na právne úkony. Pozri vzor č. 1.

Ak fyzická osoba pre duševnú poruchu, ktorá nie je len prechodná, alebo pre nadmerné požívanie alkoholických nápojov, omamných prostriedkov alebo jedov je schopná robiť len niektoré právne úkony, súd obmedzí jej spôsobilosť na právne úkony a rozsah obmedzenia určí v rozhodnutí. Pozri vzor č. 2.

Súd sa však môže zaoberať aj návrhmi na zrušenie predchádzajúceho pozbavenia alebo obmedzenia spôsobilosti na právne úkony, ktoré zmení alebo zruší, ak sa zmenia alebo odpadnú dôvody, ktoré k pozbaveniu alebo obmedzeniu spôsobilosti viedli. Pozri vzor č. 3. a vzor č. 4.

Posudzovanie schopnosti osoby s duševnou poruchou robiť právne záväzné úkony, resp. robiť len určité druhy právnych úkonov jednoduchšej povahy, môže vykonať iba súd v rámci súdneho konania o spôsobilosti na právne úkony.

Pozbavenie alebo obmedzenie spôsobilosti na právne úkony je v právnom poriadku chápané ako opatrenie v záujme tých, ktorí nemajú možnosť ovládať svoje konanie alebo posúdiť jeho následky.

Účelom súdneho rozhodnutia o pozbavení, alebo obmedzení fyzickej osoby spôsobilosti na právne úkony je poskytnutie ochrany nielen samotným fyzickým osobám, ktorých sa rozhodnutie týka, ale aj ďalším fyzickým alebo právnickým osobám prichádzajúcim s nimi do styku.

Osobe, ktorá bola pozbavená spôsobilosti na právne úkony, alebo ktorej spôsobilosť na právne úkony bola obmedzená, ustanoví súd opatrovníka, ktorý za ňu robí právne úkony ktorých bola pozbavená alebo tie právne úkony, v ktorých bola obmedzená. V takomto prípade je právny úkon, ktorý urobí osoba s obmedzenou spôsobilosťou alebo pozbavená spôsobilosti na právne úkony, absolútne neplatný v zmysle § 38 Občianskeho zákonníka (napr. otvorenie sporozíra, vyberanie dôchodku a iné).

Súd v rozhodnutí o obmedzení spôsobilosti na právne úkony zároveň určí rozsah tohto obmedzenia. Aby nedošlo k neprimeranému obmedzeniu práv osoby, o ktorej sa rozhoduje, súd by mal v rozhodnutí uviesť výpočet právnych úkonov, na ktoré občan nie je spôsobilý. Spôsobilosť na všetky ostatné právne úkony ostáva nedotknutá. Pri takomto negatívnom výpočte odpadá riziko, že súd zabudne uviesť všetky úkony, na ktoré občan je spôsobilý.

Konanie o spôsobilosti na právne úkony prebieha na okresnom súde miestne príslušnom podľa bydliska dotknutej osoby (osoba, ktorá má byť pozbavená alebo obmedzená spôsobilosti na právne úkony). Ak nemá dotknutá osoba trvalé bydlisko, tak príslušným súdom je súd v obvode, kde sa obvykle zdržiava.

Konanie sa môže začať na návrh alebo aj bez návrhu, len čo sa súd dozvie, že v jeho obvode je osoba, u ktorej sú zákonné predpoklady pre začatie konania o spôsobilosti na právne úkony. Mohlo by sa jednať napríklad o osobu, ktorá nadmerne požíva alkoholické nápoje, prípadne o osobu trpiacu duševnou poruchou.

Podnet na konanie - oznámenie o skutočnostiach odôvodňujúcich začatie konania o spôsobilosti na právne úkony, môže súdu poskytnúť ktokoľvek (napr. sused, príbuzný či

spolupracovník osoby, o ktorej sa má konať). Takéto oznámenie nie je to isté ako návrh. Je to len poskytnutie informácií, na základe ktorých môže začať súd z moci úradnej (bez návrhu) konať. Oznamovateľ v takomto prípade nie je účastníkom konania a súd nevydáva žiadne rozhodnutie, ktoré by sa oznamovateľovi muselo doručiť.

Návrh na začatie konania môže podať:

- a) **zdravotnícke zariadenie**, ktoré je v takom prípade účastníkom konania. Miestne príslušný je súd v obvode, v ktorom sa toto zdravotnícke zariadenie nachádza, čo umožňuje lepšie zistiť okolnosti rozhodujúce pre pozbavenie spôsobilosti),
- b) **štátny orgán**,
- c) **iná osoba** – ak nepodal návrh zdravotnícke zariadenie alebo štátny orgán, môže súd uložiť navrhovateľovi, aby do primeranej lehoty predložil lekárske vysvedčenie o duševnom stave vyšetrovaného s tým, že ak nebude lekárske vysvedčenie v určenej lehote predložené, súd konanie zastaví,
- d) **osoba pozbavená spôsobilosti na právne úkony**. Ide o výnimku z pravidla, že za osobu pozbavenú spôsobilosti na právne úkony koná jej zákonný zástupca. Ak súd návrh osoby pozbavenej na právne úkony na vrátenie spôsobilosti zamietol a ak nemožno očakávať zlepšenie jej stavu, môže súd rozhodnúť, že mu právo podať (opätovne) návrh na vrátenie spôsobilosti na právne úkony po primeraný čas (najdlhšie však po dobu jedného roka) nepatrí.

Od výsluchu vyšetrovaného môže súd upustiť, ak nemožno tento výsluch vykonať vôbec alebo bez ujmy na zdravotnom stave vyšetrovaného. O zdravotnom stave vyšetrovaného súd vypočuje vždy znalca.

Priebeh pojednávania:

Na prejednanie vo veci samej súd vždy nariadi pojednávanie!

Trovy súdneho konania platí štát, ale ak ten, kto podal zjavne bezdôvodný návrh na pozbavenie alebo obmedzenie spôsobilosti na právne úkony, je povinný nahradiť ujmy, ktoré dotknutej osobe (osoba, ktorá má byť pozbavená alebo obmedzená spôsobilosti na právne úkony), jeho zástupcovi a štátu konaním vznikli.

Súd je povinný preveriť správnosť skutkových okolností, z ktorých znalec pri vypracovávaní znaleckého posudku vychádzal.

Ak sa v konaní rozhoduje o spôsobilosti na právne úkony osoby s duševnou poruchou, potom súd musí skúmať splnenie ďalšieho predpokladu pre pozbavenie alebo obmedzenie spôsobilosti na právne úkony, či táto osoba je, alebo nie je schopná z tohto dôvodu robiť právne úkony. Pri riešení tejto otázky súd vychádza zo zistení urobených na základe posudkov znalcov lekárov v súvislosti s ostatnými výsledkami dokazovania. Súd musí starostlivo skúmať vplyv duševnej poruchy na celkové konanie a činy v rodine, v jeho spoločenskom styku s okolím, s prihliadnutím na jeho osobné, rodinné, majetkové, zárobkové a iné pomery. Ide totiž o to, že duševná porucha sama o sebe ešte nemusí znamenať, že človek nemá schopnosť vôbec robiť právne úkony alebo nemá schopnosť obíť niektoré právne úkony.

Veľakrát to záleží od konkrétnej povahy a zložitosti „právneho úkonu“. Potrebné je posudzovať schopnosť robiť právne úkony s prihliadnutím na všetky individuálne pomery osoby s mentálnym postihnutím, ako aj na sociálnu stránku prostredia, v ktorom existuje. Iba súhrnným hodnotením všetkých týchto okolností súvisiacich s duševnou poruchou, zistených na základe posudkov znalcov, možno dospieť k záveru, či sú splnené podmienky na pozbavenie alebo obmedzenie spôsobilosti na právne úkony.

Ak bolo v konaní o pozbavenie alebo obmedzenie spôsobilosti na právne úkony zistené, že nie sú dané podmienky ani na pozbavenie ani na obmedzenie spôsobilosti na právne úkony, súd zastaví konanie.

Vo výroku rozsudku sa občan označí plným menom a priezviskom, uvedie sa dátum a príp. miesto narodenia občana a trvalý pobyt. Pri určení rozsahu obmedzenia spôsobilosti na právne úkony súd musí prihliadnuť na okolnosti konkrétneho prípadu a týmto obmedzením postihnúť len tú oblasť životných situácií občana, pre ktoré je to potrebné v záujme ochrany jeho práv, ako aj v záujme spoločnosti.

Súd môže rozhodnúť, že upustí od doručenia rozsudku o spôsobilosti na právne úkony, ak by doručenie mohlo na adresáta pôsobiť nepriaznivo, alebo ak adresát nie je schopný význam rozhodnutia pochopiť. V takom prípade súd musí o tom rozhodnúť vo výroku rozsudku a to po predchádzajúcom vyjadrení znalca. Znalec totiž môže posúdiť, či by doručenie rozhodnutia mohlo na posudzovaného občana pre jeho mentálne postihnutie pôsobiť nepriaznivo, alebo či je schopný posúdiť význam rozhodnutia.

Súd zabezpečí uloženie rozhodnutia o pozbavení alebo obmedzení spôsobilosti na právne úkony v Notárskom centrálnom registri listín podľa osobitného predpisu (t.j. podľa Notárskeho poriadku).

Vybavenie občianskeho preukazu:

Za občana, ktorý bol pozbavený spôsobilosti na právne úkony, musí podať žiadosť jeho opatrovník.

V prípade, že občan je rozhodnutím súdu úplne pozbavený spôsobilosti na právne úkony, zapíše sa do občianskeho preukazu aj táto skutočnosť. Ak je rozhodnutím súdu obmedzená spôsobilosť na právne úkony, zapíše sa do občianskeho preukazu aj táto skutočnosť.

VZOR 1: Návrh na pozbavenie spôsobilosti na právne úkony

Okresný súd
Hviezdoslavova 28
010 59 Žilina

Navrhovateľka:

Alžbeta Klzká, rod. Kolmanová, nar. 05. apríla 1955
Bytom Lietavská Lúčka, Pod skalkou 9
Štátna občianka SR

Návrh na pozbavenie spôsobilosti na právne úkony Heleny Kolmanovej, nar. 6. novembra 1937, bytom Lietavská Lúčka, Pod skalkou 9

I.

U mojej matky Heleny Kolmanovej, ktorá žije so mnou v spoločnej domácnosti, sa v priebehu posledných dvoch rokov stále viac prejavujú príznaky duševnej choroby. Preto som požiadala o jej vyšetrenie v Psychiatrickom liečebnom ústave Žilina-Bytčica. Podľa lekárskej správy z 28.07.2002 moja matka trpí duševnou poruchou, ktorá nie je len prechodná. V dôsledku tejto duševnej poruchy nie je vôbec schopná robiť právne úkony.

Dôkaz: Lekárska správa z 28. júla 2010
Výsluch navrhovateľky
Výsluch znalca lekára

Informatívna poznámka:

V tejto časti je potrebné popísať, akou duševnou poruchou účastník trpí, od kedy sa prejavuje, akým spôsobom, aké sú k nemu vystavené lekárske správy. Uvedte, že účastník nie je vôbec schopný robiť samostatne právne úkony, nie je schopný zabezpečovať si životné potreby a záležitosti a ako ovplyvňuje duševné postihnutie jeho správanie.

II.

Vzhľadom na uvedené navrhujem, aby moja matka Helena Kolmanová bola pozbavená spôsobilosti na právne úkony a pre ten prípad súhlasím, aby som bola ustanovená za jej opatrovníčku.

III.

Navrhujem preto, aby súd vydal po vykonanom dokazovaní tento

r o z s u d o k:

Helena Kolmanová, rod. Rybárová, nar. 6. novembra 1937, bytom Lietavská Lúčka, Pod skalkou 9, sa pozbavuje spôsobilosti na právne úkony.

V Lietavskej Lúčke 1. septembra 2010

Alžbeta Klzká

VZOR č. 2: Návrh na obmedzenie spôsobilosti na právne úkony

Okresný súd
Grešova 3
080 42 Prešov

Navrhovateľ:

Anton Čvirik, nar. 15. júla 1959
Bytom: Oslany, Záhradná 3
Štátny občan SR

Návrh na obmedzenie spôsobilosti na právne úkony Milana Čvirika, nar. 18. augusta 1978, bytom Oslany, Záhradná 3

I.

Už takmer dva roky môj syn Milan Čvirik, ktorý je invalidný dôchodca, v nadmernej miere požíva alkoholické nápoje v kombinácii s omamnými prostriedkami. Celý svoj dôchodok minie na alkohol a omamné prostriedky. Jeho správanie voči nám, ako rodičom, je agresívne a opakovane nás fyzicky napáda. Svoje konanie pod vplyvom alkoholu a omamných prostriedkov nevie kontrolovať, nevie vyjadriť ľútosť nad tým, ako sa voči nám správa.

Dôkaz: Výsluch manželky Jany Čvirikovej, bytom Oslany, Záhradná 3

Informatívna poznámka:

V tejto časti je potrebné popísať, akou duševnou poruchou účastník trpí, od kedy sa prejavuje, akým spôsobom, aké sú k nemu vystavené lekárske správy. Popíšte, čo je účastník schopný robiť samostatne, akým spôsobom a v akom rozsahu je mu pri zabezpečovaní životných potrieb a záležitostí potrebné poskytovať pomoc, v akom prostredí účastník žije a ako ovplyvňuje duševná porucha jeho správanie.

II.

Môj syn bol už viackrát liečený, avšak jeho stav sa nezlepšil. Vidno to aj z priloženej lekárskej správy z 30. júla 2008.

Keďže nemožno očakávať, že by sa v dohľadnej dobe jeho stav zlepšil, navrhujem obmedziť jeho spôsobilosť na právne úkony tak, aby nebol spôsobilý preberať svoj invalidný dôchodok v sume prevyšujúcej 17,- € a aby nemohol disponovať vyššou sumou, alebo vyššou majetkovou hodnotou než 17,- €.

Súčasne navrhujem, aby som ja bol synovi ustanovený za opatrovníka po tom, čo bude jeho spôsobilosť na právne úkony obmedzená.

Dôkaz: Lekárska správa z 30. júla 2008
Výsluch znalca lekára

Informatívna poznámka:

Je potrebné uviesť, že v dôsledku tejto duševnej poruchy nie je účastník schopný robiť tieto právne úkony: popísať, napr. nakladať s majetkom, nakladať s peniazmi od určitej hodnoty, nakladať so mzdou, dôchodkom a pod.

III.

Navrhujem preto, aby súd po vykonaní dokazovania vydal tento

rozsudok:

Spôsobilosť na právne úkony Milana Čvirika, nar. 18. augusta 1978, bytom Oslany, Záhradná 3, sa obmedzuje tak, že tento nie je spôsobilý preberať dôchodok prevyšujúci sumu 17,- € a nie je spôsobilý disponovať finančnými prostriedkami a majetkovými hodnotami prevyšujúcimi 17,- €.

V Oslanoch 20. januára 2009

Anton Čvirik

VZOR č. 3: Návrh na vrátenie spôsobilosti na právne úkony

Okresný súd
Grešova 3
080 42 Prešov

Navrhovateľ:

Anton Čvirik, nar. 15. júla 1959
Bytom: Oslany, Záhradná 3
Štátny občan SR

**Návrh na vrátenie spôsobilosti na právne úkony Milana Čvirika,
nar. 18. augusta 1978, bytom Oslany, Záhradná 3**

I.

Okresný súd v Prešove rozsudkom z 11. marca 2006 sp. zn. 12 Nc 320/2005 obmedzil spôsobilosť na právne úkony Milana Čvirika tak, že nie je spôsobilý preberať dôchodok prevyšujúci sumu 500,- Sk (v súčasnosti 16,60 €) a že nie je spôsobilý disponovať finančnými prostriedkami a majetkovými hodnotami prevyšujúcimi 500,- Sk (v súčasnosti 16,60 €).

Dôkaz: Spis Okresného súdu v Prešove sp. zn. 12 Nc 320/2005

II.

Milan Čvirik je mojím synom a žije v spoločnej domácnosti so mnou a mojou druhou manželkou Annou Čvirikovou. Už vyše roka a pol – odvtedy, ako sa vrátil z protialkoholického liečenia – nepožíva liehové nápoje, ani omamné prostriedky.

Dôkaz: Výsluch Anny Čvirikovej, bytom Oslany, Záhradná 3
Lekárske vysvedčenie z 9.novembra 2008
Výsluch znalca lekára

III.

Keďže odpadli dôvody, ktoré viedli k obmedzeniu spôsobilosti na právne úkony môjho syna Milana Čvirika, navrhujem, aby súd po vykonanom dokazovaní vydal tento

rozsudok:

Obmedzenie spôsobilosti na právne úkony Milana Čvirika, nar. 18. augusta 1968, bytom Oslany, Záhradná 3, vyslovené rozsudkom Okresného súdu v Prešove z 11. marca 2006 č. k. 12 Nc 320/05 – 19, sa zrušuje.

V Oslanoch 25. januára 2009

Anton Čvirik

VZOR č.4: Návrh na vrátenie spôsobilosti na právne úkony

Okresný súd Bratislava I
Záhradnícka 10
810 01 Bratislava

Navrhovateľ:

Adam Bystrický, narodený 20. 3. 1956
Trvalo bytom: Bratislava, Fajnorovo nábrežie č. 7
T.č. bytom: DD a DSS, Lietavská 52, Bratislava
Štátny občan SR

Návrh na vrátenie spôsobilosti na právne úkony

I.

Dňa 05.05.2006 som bol hospitalizovaný na psychiatrickej klinike v Bratislave. Podľa lekárskej správy zo dňa 05.05.2006 mi bola diagnostikovaná trvalá schizofrenická porucha osobnosti s nutnosťou môjho trvalého umiestnenia do ústavnej starostlivosti. V dôsledku uvedenej duševnej poruchy som nebol schopný robiť akékoľvek právne úkony, najmä prijímať invalidný dôchodok, obstarávať si veci dennej potreby, či chápať význam najzákladnejších a najbežnejších právnych úkonov.

Rozsudkom Okresného súdu v Bratislave I, č. k. 2P 77/2006-8, zo dňa 10. 10. 2006 som bol úplne pozbavený spôsobilosti na právne úkony.

Dôkaz: Lekárska správa zo dňa 05.05.2006
Rozsudok Okresného súdu v Bratislave

II.

V dôsledku úspešného absolvovania psychiatrickej liečby bola dosiahnutá zmena môjho zdravotného stavu, v dôsledku ktorej som schopný ovládať svoje správanie a rozpoznávať význam svojho konania.

Vzhľadom na uvedené okolnosti mám právny záujem na tom, aby mi súd prinavrátil spôsobilosť na právne úkony, aby som si mohol obstarávať veci osobnej potreby.

Podľa § 10 ods. 3 Občianskeho zákonníka súd pozbavenie alebo obmedzenie spôsobilosti zmení alebo zruší, ak sa zmenia alebo ak odpadnú dôvody, ktoré k nim viedli.

Dôkaz: Lekárska správa zo dňa 10.01.2009

III.

Na základe uvedených dôvodov sa domáham, aby súd vydal po vykonanom dokazovaní nasledujúci

rozsudok:

Pozbavenie spôsobilosti na právne úkony Adama Bystrického, nar. 20.03.1956, naposledy bytom Bratislava, Fajnorovo nábrežie č. 7, vyslovené rozsudkom Okresného súdu v Bratislave I, č. k. 2P 77/2006-8 zo dňa 10. 10. 2006, sa ruší.

V Bratislave 13. januára 2009

Adam Bystrický

VZOR č.5: Návrh na zmenu opatrovníka osoby pozbavenej alebo obmedzenej spôsobilosti na právne úkony

Okresný súd Bratislava I
Záhradnícka 10
812 44 Bratislava

Navrhovateľ:

František Taraba, narodený 22.02.1968
Trvalo bytom: Sasinkova 34, Bratislava
Štátny občan SR

Návrh na zmenu opatrovníka osoby pozbavenej/obmedzenej spôsobilosti na právne úkony

I.

Rozsudkom Okresného súdu Bratislava I zo dňa 11.12.2010 č.k. 7P 76/2010-63 bol Peter Taraba pozbavený spôsobilosti na právne úkony (ďalej aj ako „nesvojprávny“) a ja, František Taraba, som bol nesvojprávnemu ustanovený za opatrovníka .

Dôkaz: Rozsudok Okresného súdu Bratislava I

II.

Počnúc dňom 01.09.2011 došlo k zmene môjho zamestnávateľa, ako aj pracovnej pozície, v dôsledku čoho trávim prevažnú časť mesiaca v zahraničí – Spolková republika Nemecko. Nesvojprávny žil so mnou v jednej domácnosti, avšak vzhľadom k pracovnému vyťaženiu som bol nútený umiestniť ho od 01.10.2011 do Domova sociálnych služieb, Podjavorinská 6, Bratislava, v ktorom je mu poskytovaná každodenná nepretržitá odborná starostlivosť. Som toho názoru, že v dôsledku môjho častého a dlhotrvajúceho pobytu v zahraničí nie som schopný dôsledne a plnohodnotne plniť povinnosti pre mňa vyplývajúce z opatrovníctva nesvojprávneho.

Dôkaz: Zmluva o poskytovaní sociálnej služby
Pracovná zmluva

III.

Na základe uvedených dôvodov sa domám, aby súd po vykonanom dokazovaní vydal nasledujúci

rozsudok:

Súd uvoľňuje navrhovateľa Františka Tarabu, nar. 22.02.1968, z funkcie opatrovníka pre osobu pozbavenú spôsobilosti na právne úkony - Peter Taraba, nar. 17.02.1945

Súd ustanovuje osobe pozbavenej spôsobilosti na právne úkony - Peter Taraba, nar. 17.02.1945 za opatrovníka Domov sociálnych služieb, Podjavorinská 6.

Súd vymedzuje rozsah práv a povinností opatrovníkovi tak, že tento je povinný a oprávnený za nesvojprávneho vykonávať všetky úkony samostatne, a to zastupovať ho v bežných veciach. Na nakladanie s majetkom a v nie v bežných veciach je potrebné schválenie súdu.

Opatrovník je p o v i n n ý podávať súdu pravidelne správy dvakrát do roka, a to vždy k 30. júnu a k 31. decembru príslušného roka o tom, ako je o nesvojprávneho postarané a o nakladaní s majetkom nesvojprávneho.

Žiaden z účastníkov n e m á právo na náhradu trov konania.

V Bratislave, dňa 02.12.2011

František Taraba

Zdroj:
platné právne predpisy Slovenskej republiky
internet